

MONITOR WARSZAWSKI.

W WARSZAWIE DNIA 28. MARCA 1825. ROKU W PONIEDZIAŁEK.

Dostrzeżenia meteorologiczne w Warszawie.

		Cieplomierz R.	Barometr.	Wiatr.	Stan Nieba.
Dnia 26 Marca	Zrana . . .	Stopni zimna . . . - 1	Cali 27 linii 9,2	Poludniowo-zachodni	Pogoda.
	Popołudniu . .	Stopni ciepła . . + 6	„ — 10,3	Poludniowo-zachodni	Słońce blade.
	Wieczorem . .	Stopni zimna . . - 1	„ — 9,4	Poludniowo-zachodni	Chmurno.
27	Zrana . . .	Stopni zimna . . - 1	Cali 27 linii 9,4	Poludniowo-zachodni	Chmurno.
	Popołudniu . .	Stopni ciepła . . + 5	„ — 8,3	Zachodni Poludniowo-zachodni	Niepewno.
	Wieczorem . .	Stopni . . . 0	„ — 5,6	Zachodni Poludniowo-zachodni	Deszczyk.

OBWIESZCZENIA RZĄDOWE.

Kommissya Woiewództwa Mazowieckiego.

Podaje do powszechnéj wiadomości, że w dniu 11tym Kwietnia r. b. odbywać się będzie w mieście Rawie, w Biórze Kommissyi Obwodu minus licytacja na wystawienie w témże mieście: Odwachu, Rogatek i pomostu przy rogatkach Warszawskich. Oprócz drzewa bezpłatnie wydać się mającego kosztorys Odwachu obeymnie Summę Złp. 1919 gr. 1; koszta zaś Rogatek i pomostu Złp. 230 gr. 4., razem Złp. 2,149 gr. 5.

O warunkach innych wiadomość powziętą być może w Biórze Kommissarza Obwodu Rawskiego każdego czasu.

Robota natychmiast po odbyciu licytacji rozpoczętą być winna.

w Warszawie dnia 20 Marca 1825.

Radca Stanu Prezes

w Zastępstwie Kiożuchowski.

Sekretarz Jeneralny Filipecki.

Kommissya Woiewództwa Mazowieckiego.

Reskrypt Xięcia Namiestnika Króleskiego pod dniem 5 Marca r. b. Nro 1653 uwalniający od powtórnyj opłaty Wagowego, wszelkie transporta obiektu i Fabrykantów Państwa Rossyjskiego w treści:

Xiąże Namiestnik Króleski.

W przychyleniu się do przełożenia Kommissyi Rządowéj Przychodów i Skarbu z dnia 10 Lutego r. b. Nro 76,585, mając na szczególnéj uwadze ułatwienie stósunków handlowych kraiu naszego z państwem Rossyjskiem, upoważniamy Ją do uwolnienia od powtórnyj opłaty Wagowego wszelkich Transportów, Obiektów i Fabrykantów Państwa Rossyjskiego, które w razie przeznaczenia onych do Miast Woiewódzkich po dopełnionéj Expedycji na Komorach granicznych stósownie do istnących dotąd przepisów, po raz drugi na Komorach Konsumowych w celu sprawdzenia z Expedycją Graniczną są ważonemi.

w Warszawie dnia 5 Marca 1825 r.

(podpisano) ZAIĄCZEK.

Radca Sekretarz Stanu Jenerał Brygady

(podpisano) Kossecki.

Za Zgodność (podpisano) Kruszyński.

Kommissya Woiewództwa Mazowieckiego stósownie do reskryptu Kommissyi Rządowéj Przychodów i Skarbu z daty 10 Marca r. b. Nro 14,042 do wiadomości publicznej niniejszém podaje.

Radca Stanu Prezes.

Rembielński.

Sekretarz Jeneralny Filipecki.

W A R S Z A W A.

— Dnia wczorayszego umarł tu w 65 r. z. Wincenty Szczęsny Hrabia Czosnowski by-

ły Strażnik Koronny, Kawaler Orderów Orła białego, Ś. Stanisława i Ś. Jana Jerozolimskiego.

— Prezes Administracyi Towarzystwa Dobroczynności ma honor donieść iż dnia iutrzejszego o godzinie 12, w domu Instytutu na Krak. przedm., odbędzie się publiczne posiedzenie tegoż Towarzystwa.

— Dzienniki paryzkie donoszą, że Pani Cornega (rodem Polka) śpiewała w Teatrze Włoskim, sławne Rondo *Rodego*; iey giętkość głosu, łatwość i gust, sprawiły wielki skutek. (K.)

(Artykuł nadełany.) Miło iest kiedy cudzoziemiec wśród nas doznawszy uprzejmości i dobrego przyjęcia, nie zapomina ich za powrotem do swéj oyczyzny, ceni kray, w którym przebywał. Takim się okazuje X. Seb. Ciampi były Professor w Uniwersytecie Warszawskim. Ogłoszone w 35 Numerze Monitora dzieło iego pod tytułem: *Włochy w Polsce*, obiecuje pożyteczną dla nas wiegę, obeymując stósunki Polaków z Włochami, które w dawniejszych osoblwie czasach bywały tak liczne. Poszukiwania iego zapewne będą staranne i nauczaące; nie zaniechał bowiem zasięgać i tu wiadomości historycznych, któreby iego zamiarom posłużyć mogły.

Nie przestając na tém, śledzi wszelkiego rodzaju pisma, do historyi naszéj mogące się przydać. Przysłał świeżo co następuje.

1) List oryginalny Zygmunta 1 z iego podpisem i dobrze zachowaną pieczęcią do urzędników Rzpltéj Seneńskiéj, z Krakowa 7 Stycznia 1532 roku pisany, w którym ten król poleca sprawę dworzanina swego Marya de Leonardis z Witerbu. Pożyczywszy on tu w Polsce Placidowi de Placidis, obywatelowi Sienny, niemają sumię, po iego śmierci należytość swoię u potomków zmarłego chce wyzyskać, i pełnomocnika przed ich sądem Jana Seneńskiego stanowi. Prywatna to iest w prawdzie okoliczność, ale wszystkie pisma dobrego króla pożądane są dla nas i troskliwie zbierane być powinny.

2) Rękopism spółczesny pod tytułem: *Relazione di Polonia dell' Clarissimo Girolamo Lippomani l' anno 1575 etc.* 103 karty w ćwiartce większój obeymniający. Wyiątek z niego króciutki, nie większy nad 3 stronnice, umieszczony w 3 tomie Pamiętników Juliana Niemcewicza. Tak ważne iest to pismo, i tyle ciekawych szczegółów mieści, że późniéj wytlómaczoném będzie.

3) Dzieło drukowane: *Historia delle sollevatione notabili seguite in Polonia gl'anni del Signore 1606, 1607 e 1608 e dell'ati-*

oni heroiche e memorabili imprese fatte dall' invitissimo Sigismondo III, dove si scopre, e conosce il gran valore, e sapere del istesso Re; del Signore Alessandro Cilli da Pistoia. In Pistoia appresso Pietro Antonio Fortunati 1657 in 4o str. 266 i 191. Posiada w prawdzie to dzieło, i rękopism iego nawet, biblioteka Czackiego dziś w Puławach znajduiąca się, lecz nie było go w bibliotece publicznej, w której teraz złożone. Ciekawe tu są wiadomości o rokoszku Zebrzydowskiego i innych za tego panowania wyprawach.

4) Ozdobny Atlas wyobrażający bitwy w czasie pamiętnéj wyprawy Jana III pod Wiedeń, i twierdze Węgierskie, z szczegółowemi napisami ważniejszych okoliczności. Tytuł tego dzieła: *Teatro della guerra contro il Turco, dove sono le piante, e le vedute delle principali citta, e fortezze delle Ungaria, Morea, e d'altre provincie con gl' assedi e conquiste fatte dall' armi Cristiane, sotto il felice Pontificato di nostro Signor Papa Innocenzio XI. dato in luce da Gio. Giacomo di Rossi in Roma alla pace 1687 in fol. kart 39.*

Świetne zwycięstwo pod dowództwem Sobieskiego otrzymane, przysługa uczyniona chrześcijaństwu, tyle zajmowały Europę całą, że upowszechniać starono się wszelkie o tém wiadomości.

Nadto, przesyłając JW. Ministrowi Oświeńia i Wyznań religijnych tenże X. Ciampi Prospekta dzieł ważnych, katalogi znakomitszych Księgarzy, daje sposobność nabycia ksiąg pożytecznych dla tutejszój biblioteki. Widząc dobre chęci X. Ciampiego, polecił władza rządowa poszukiwać troskliwie dzieła drukowane we Włoszech lub tam znajdować się mogące, któreby przez Polaków były wydane, albo o naszym kraiu zawierały wiadomości, i przesyłać o nich doniesienie, ażeby, jeżeli ich tu nie mamy, nabytemi być mogły. Przez podobne iedynie poszukiwania oyczyste zbiorry [uzupełniać się zwykły, zdarza się wy-należdź zupełnie przedtém nieznanne dzieła, zysknie na tém wiele bibliografii nasza, i historyczne takowemi księgami z bogacają się nauki.

— *Avis important.* — L'indemnité que le Gouvernement français est sur le point d'accorder aux Emigrés doit fixer l'attention de leurs créanciers. La loi d'indemnité conservant leurs droits, il est important, qu'ils prennent de suite à Paris des mesures utiles à leurs interets. — Mr. B. Vendryes rue Hauteville No 2. à Paris offre des services aux créanciers des Emigrés et entreprend de faire les poursuites

et les démarches nécessaires pour le réco-
vrement de leurs réclamations.

Messrs Ador, Vernes et Dassier Ban-
quiers à Paris se chargeront de l'Encaisse-
ment des fonds et de la réception des va-
leurs. Cependant les créanciers pourront
indiquer, dans la Procuration, toute au-
tre maison à Paris. Le modèle de cette
Procuration se trouve chez Mr. J. S. Ro-
sen, rue de miel Nro. 497; la même mai-
son donnera sur le compte de Mr. Ven-
dryes et sur les conditions qu'il propose,
tous les renseignements qu'on pourra dé-
sirer. —

— *Uwiedomienie.* — Wynagrodzenie któ-
re Rząd Francuski Emigrantom udzielić za-
myśla, powinno ściągnąć uwagę wszystkich
ich wierzycieli; szczególniej, że Prawo wy-
nagrodzenia broni pretensy tychże wierzy-
cieli, dla których bardzoby korzystnym by-
ło, iak nayprędzjéj przedsięwziąć w Paryżu
kroki stósowne. Pan B. Vendryes w Pa-
ryżu, mieszkający na ulicy Hauteville N 2,
ofiaruje w téj mierze wierzycielom Emi-
grantów usługi swoje, dołoży on wszelkich
starań dla zrealizowania ich pretensy. Pa-
nowie Ador, Vernes i Dassier Bankierowie
w Paryżu, trudnić się będą wywindykowa-
niem funduszów; wierzyciele iednak mogą
w plenipotencyi upoważnić do tego którykol-
wiek inny dom w Paryżu. Wzór takowjéj
plenipotencyi znajduje się w Warszawie u
Pana J. S. Rosena przy ulicy Miodowjéj Nro
497, który też o Panu Vendryes i jego wa-
runkach bliższą dać może wiadomość.

— W ciągnieniu 599 Loteryi liczbowjéj
Królestwa Polskiego odbytem dnia 28 b.
m. i r. wyciągnięte zostały w następują-
cym porządku Numera: 51. 16. 8. 1. 45.

PRZYIECHALI (dnia 26 i 27 Marca)

Molduano Mechanik z Petersburga — Rezwa-
dowski Kapitan z Sochaczewa — Lange Anto-
ni Jeneral z Brześcia — Zamoycki Andrzej Hr.
z Jadowa — Skrybicki Alexander Jeneral z
Duhna — Sierakowski Wacław Pulkownik z
Berdezowa — Rypiński kupiec z Włocławka —
Ostrowski Władysław Hrabia z Lubartowa —
Krasicki Wincenty Hrabia z Włodzimierza.

WYIECHALI (dnia 26 i 27 Marca) X.

Bystrzycki Jan do Opola — Brice Hiacynt Spie-
wak do Berlina — Jabłonski Ludwik Kapitan do
Zamościa — Krasinski Jzy. Jeneral do Zamościa
Krasinski August Hrabia do Węgrzynowa —
Zóltowski Edward Jeneral do Radomia — Da-
browski Xawery Jeneral do Brześcia Kuliw-
skiego — Suchodolski Józef Obyw. do Kaluszy-
na — Bronic Marszałek do Borowa — Brzozow-
ski Piotr Sędzia do Koźmina.

z Petersburga 26 Lutego (10 Marca.)

— Cesarski szpital podrzutek w Mo-
skwie otrzymał w darach w ciągu roku
1824 summe wynoszącą 3,353 rubli, szpi-
tal zaś ubogich 660 rubli 43 kopieiek.
Cesarski szpital podrzutek w Peterzburgu
otrzymał w tymże samym roku 10,317 ru-
bli 68 kopieiek i 16,317 rubli 68 kopieiek,
których użycie wskazali Donataryusze.
Szkoła Głucho-niemych otrzymała 5,000
rubli, a szpital ubogich 14,577 rubli 96
kopieiek.

— Cesarskie ekonomiczne towarzystwo od-
było dnia 31 Stycznia roczne posiedzenie
w celu wysłuchania i nowego obrania pre-
zesów a to w moc ustaw statutu. P. Mor-
dwinow, Prezydent, zagaił posiedzenie
zdaniem sprawy o pracach towarzystwa i
o jego obradach w ciągu 1824 roku; rap-
port otrzymał powszechne poświadczenie.
Ze zaś w pomienionym roku towarzystwo
zajmowało się czynnie staraniem szcze-

pienia ospy, więc Prezes przeczytał listę
członków którzy zapisali dary na raz, lub co
rok, dla utworzenia kapitału do rozsze-
żenia tak użytecznego instytutu. Potém
odezycano w krótkości iakie sprawiło sku-
tki szczepienie ospy od 18 Sierpnia roku
przeszłego; z czego się okazuje: 1). iż od
powyższjéj daty, przygotowano i wysłano
do wszystkich rządowych komitetów szcze-
pienia ospy 1,000 lancetów, przeszło 7,000
rurek z materyą ospową, i 11,000 exem-
plarzy pisma o pożytkach wynikających
z szczepienia ospy; to rozesłanie nastąpiło
kosztem rządu z kapitału złożonego przez
członków; 2). Czterech uczniów z Cesars-
kiego szpitalu podrzutek, wysłanych do
Towarzystwa za pozwoleniem Najiasniej-
szjéj Cesarzowjéj Imci Matki, zaszczepiło
ospę od dnia 26 Września 1827 dzieciom
w obwodzie Petersburskim i Oranienbaum i
nauczyło téj sztuki 72 osób. P. Wsewo-
łozski, rzeczywisty szambelan, członek to-
warzystwa, ofiarował przy téj okoliczno-
ści 2,500 rurek sprawić swoim kosztem,
każdą z dwoma lancetami; rozdano ich kil-
ka przytomnym członkom towarzystwa
z krótką wiadomością o szczepieniu ospy.

Daléj odczytał Prezes, w uskutecznie-
niu 5 artykułu statutów, wykaz przychodu
i rozchodu na rok 1824, poświadczony przez
radę, i wykaz ofiar uczynionych towa-
rzystwu, składających się z rozmaitych
przedmiotów. Ztego okazuje się że towa-
rzystwo miało na początku roku 61,000
rubli w bankowych pożyczkowych bile-
tach, w ciągu pomienionego roku summa
ta powiększyła się o 31,500 rubli. Licząc
procent od tych summ, towarzystwo mia-
ło na rok 1825, 98,000 rubli w powyżjéj
wzmiankowanym roku; towarzystwo od-
dało ieszcze na bank swoje kapitały, a ie-
go activa wynoszą w gotowiznie i sprzę-
tach 114,000 rubli.

Nakomiec rozdano członkom exempla-
rze dzieła w ięzyku Rossyjskim wydane-
go przez towarzystwo pod tytułem: *O szar-
an-zy i o sposobach téj wytepienia*, któ-
rego autorem jest P. Stoykowicz; postano-
wiono oraz aby przesłano po kilka e-
xemplarzy tegoż dzieła do południo-
wych Gubernij, naywięcéj na tę plagę
wystawionych. (Dz. Pet.)

z Sztokholmu 5 Marca.

Król kazał sobie przedłożyć stan ludno-
ści królestwa. P. Löwenmark któremu to
poiecił podzielił ją na trzy peryody po 25
lat.

Okazuje się z tego że nie licząc Fin-
landyi Szwecya miała:

w roku 1748	1,736,482	mieszkańców.
ditto 1773	1,951,747	ditto
ditto 1798	2,353,298	ditto
ditto 1823	2,687,457	ditto

Z czego okazuje się że ludność powięk-
szała się corocznie średnio biorąc o
12,680 osób. Jednakże to powiększenie
znaczniejsze jest od czasu szczepienia
ospy.

w roku 1779	przez tę chorobę utraciło ży- cie	15,000
ditto 1800		12,000
ditto 1801		6000
ditto 1822	(po wprowadzeniu ospy krowiej)	11
ditto 1823		37

Liczba małżeństw wynosiła:		
w roku 1748		312,554
ditto 1773		351,172
ditto 1790		827,450
ditto 1823		477,858

(Gaz. Ham.)

Dnia 18 b. m. umarł w 76 roku ży-
cia swego Frydrych Leopold Kircheisen,
Minister Sprawiedliwości, Kawaler orderu
Orła czerwonego, i t. d.

— Prezydent Policyi Berlińskiéj ogło-
sił następujące urządzenie.

Ponieważ dzień 1 Kwietnia w roku b.
na W. Piątek przypada, a właśnie jest to
czas kończących się, i nawzajem rozpoz-
nających kontraktów najmu pomieszkań;
dla uniknienia więc przeszkód z tego
względu w obchodzie uroczystości W. Pią-
tku wyniknąć mogących, skoroby wed-
ług zwyczaju i trwających przepisów, prze-
prowadzania w dniu tym nastąpić miały;
na mocy ogłoszonych już dawniej w po-
dobnych zdarzeniach Naywyższych rozka-
zów, stanowi się i do wiadomości publi-
cznej podaje, że w roku b. dzień 5 Kwie-
tnia na czas przeprowadzenia się jest o-
znaczonym. »

— Żegluga w Rostoku znowu przywró-
cona; wiele okrętów stoi czekając na ład-
unek zboża. Mówią że piętnaście tysię-
cy łasztów zboża leży tam w magazynach.

— Na Wrocławskim Jarmarku d. 8. Mar-
ca, było około 4000 koni, między temi
450 ogierów; prócz tego 95 kraiowych,
15 zagranicznych wołów, 61 krów, 769
sztuk trzody. Lecz kupujących było bar-
dzo mało, a przeto odbył nie wielki. Ko-
nie płacono po 20 do 93 Tal. woły za-
graniczne po 27 do 50 Tal., kraiove po
14 do 47 Tal., krowy od 13 do 18, para
wieprzy od 11 do 14 Tal.

— Według gazet Szląskich, na wełnę
tamtejszą wielki jest pokup w Anglii. Płó-
tno i przędza postępują w cenie, wszystkie
blichy na wiosnę zajęte.

z Londynu 12 Marca.

Na posiedzeniu Izby Niższjéj 9 Marca,
po kilku rozprawach nad bilami przełożone-
mi Izbie względem przedsięwzięć prywa-
tnych, P. Peel zabrał głos dla przedstawienia
bilu o urządzeniu Sądów przysięgłych. Mi-
nister opierał swój wniosek na mnogości
i ciemności praw obowiązujących teraz w
téj ważnej części wydziału spra-
wiedliwości. Jest 85 statutów roz-
proszonych w obszernjéj kompilacyi
prawodawstwa Angielskiego, z których
wiele niezgadza się z naszymi obyczaj-
ami a przeto Minister proponował znie-
sienie takowych urzędów. Roztrząsają-
wszy szczegółowo sprzeczności i niedokła-
dności praw o Sądzie przysięgłych, Mi-
nister wynurzył swoje życzenie aby Anglia
miała Kodex iednoznacznych i regular-
nych praw, łatwych do rozwiązania każde-
mu i przez które każdy obywatel mógłby
poznać swoje obowiązki, i kary za ich
przestąpienie. Wielu z członków oppo-
zycyi zabrało głos popierając wniosek Mi-
nistra i oddając mu pochwały za jego gor-
liwość. Wniosek ten iednoznacznie przyję-
ty został.

— Nie mało zadziwiono się gdy usłyszano
P. Roberta Wilson broniącego mini-
strów przeciw Panu Hume który żądał
zmniejszenia wojska. Sir Robert dowiódł
że to wojsko, pomimo że jest powięk-
szone do 86000 głów, nie może zadostyc uczy-
nić potrzebom służby.

— Bil przeciw towarzystwom nieprawnym
w Irlandyi, zyskał sankcyą Króleską i od
dnia 20 b. m. stał się prawomocnym.

— Ministrowie ciągle działają podług zasad sprzyjających handlowi W. Brytanii. Zniesiono kwarantannę z okrętów przybywających z Morza Śródziemnego; tak więc produkt Włoskie w krótkim czasie do Londynu sprowadzać będzie można. Ta okoliczność nadając mocny popęd wszystkim oddziałom handlu, bardzo dogodna jest dla statków parnych nowo ustanowionych.

— Bil o wzięcie na uwagę wywołania Katolików wniesiony będzie do Izby Parów przez Lorda *Liverpool*, który ze wszystkich Ministrów wspólnie z Kanclerzem *Eldon* najwięcej się był dawniej sprzeciwiał temu aktowi sprawiedliwości.

— P. *Wood* uczeń kolegium Eton, który w bitwie na kułaki zabił syna Hr. *Szaftesbury*, mającego lat 14, uwolniony został przez sąd przysięgłych w Norfolk; oskarżony ma lat 16. (*Dr. bl.*)

— Gazety angielskie zapełnione są raportami dowódców wojsk angielskich w Indjach. Szczegóły rozmaitych utarczek mało interesują; to tylko zasługuje na uwagę, mówi *Huryer*, że męstwo i dobre rozporządzenie wojsk Birmanów kilkakrotnie odniosły tryumf nad taktyką Anglików. Domyślano się już że Birmanowie mają w swoim wojsku officerów europejskich, teraz nie podpada to żadnej wątpliwości. Można więc sądzić czegooby dokazał ten liczny i potężny naród, gdyby był lepiej uzbrojony. Widać z Bulletynów Angielskich że ich Artyllerya składa się po większej części z małych sztuk dwa lub trzy funtowych, a nawet z armat drewnianych z obręczami żelaznymi.

z Bahii 24 Grudnia.

Powstanie które wybuchnęło w tym mieście już się uspokoiło. Periquitowie i inni czarni żołnierze z rozmaitych korpusów wsadzeni zostali na okręty przewozowe i wyprawieni do Fernambuco, skąd przewiozą ich do Rio-Janeiro, a tam łatwo będzie Cesarzowi rozdzielić te korpusy i najwystępniejszych ukarać. Zda się że mieszkańcy tych okolic mocno pragną aby negrów nie przyjmowano do wojska. Ta kasta z zapalem chwytła się sprawy republikańskiej a ich dowódcy muszą patrzeć przez szpary na ich najokropniejsze gwałty. Nie przesadzamy wcale twierdząc że pomiędzy żołnierzami mulatami lub czarnymi których w tej chwili wywożą, nie ma ani jednego coby nie popełnił jednego lub kilka rozmyślnych zabójstw.

W nocy z 26 na 27 Listo. gubernator pod pozorem obiadowania u jednego z przyjaciół dostał się na fregatę brazylską będącą pod dowództwem P. *Baurépaire* oficera francuzkiego w służbie Cesarza Brazylii. To nieprzewidziane zdarzenie zniszczyło zamysły republikańskie.

Gubernator rozkazał czarnym wsiąść na okręty a wojskom za miastem stojącym wejść do miasta. Wszystko to uskuteczniło w przeciągu trzech dni, poczem gubernator wrócił do miasta i przyjęty był z zapalem. To zdarzenie może mieć szczególne skutki dla Cesarza i spokojności Brazylii. Strona jego jest liczniejsza i w niej znajdują się uczciwi ludzie. Powszeczne niebezpieczeństwo połączyło Brazylianów i Portugalczyków. (*Et.*)

z Paryża 15 Marca

Xiąże *Metternich* przybył dnia 13 do tutejszj stolicy.

— Nie ma żadnej wątpliwości o podróży Cesarza Austryackiego do Medyolanu. Okazuje się z *Dziennika Obojęt Sycylii*, że Król Franciszek I otrzymał od N. Cesarza wezwanie aby przybył do Medyolanu dla naradzenia się z nim; wezwanie to chętnie przyjął Monarcha.

— Mówią (według wiadomości *Dz. Konst.*) że dwór Rzymski żądał od naszego dworu wynagrodzenia za ustąpienie Hrabstwo Aweniońskie, a to w moc ugody Tolentyńskiej.

— Donoszą nam w prywatnym liście z Rzymu że kolegium rzymskie niedawno założone pod kierunkiem Jezuitów, już liczy około 1000 uczniów. Byłaby ich większa liczba gdyby nie szczupłość miejsca. Niższe klasy są podwójne a każda ma dwóch nauczycieli. Ostatnia wkrótce mieć będzie trzeciego.

— Donoszą z Tunis że z dnia 6 na 7 Styczeń francuzki bryg *le Courageux* przeznaczony do Konstantynopola, musiał, z powodu złej pory czasu, rozbić się na samy przystani w Tunis. Podróżni i ludzie okrętowi ocaleli, będąc poprzednio w wielkim niebezpieczeństwie. Ładunek tego okrętu szacowany na 300 do 400 tysięcy franków, składał się z 40 pak sukna, 30 cetnarów kaszemiru, i z mebli za 80,000fr. dla posła francuzkiego. Lubo okręt jest zupełnie wodą okryty, mają przecież nadzieję wydobycia z niego towarów, lecz zapewne bardzo uszkodzonych. (*Et.*)

— Xiążę *Northumberland* nadzwyczajny Poseł na obrządek namaszczenia naszego Monarchy, niał Hotel Galliffet.

Nic nie można porównać z wspaniałością którą ma w tym zdarzeniu okazać. Oprócz najbogatszego umeblowania przywozi swoje przepyszne srebra wartujące przeszło 100,000 f. st. (2,500,000, fr.)

Oprócz jego rodziny przybędzie z nim dwunastu szlachty w orszaku poselstwa, czterech sekretarzy, dwunastu marszałków i stosowna liczba służących.

— Młody *Liszt* dał wczoraj na teatrze włoskim Koncert na który zebrał się wybór amatorów. Jakkolwiek oni przyzwyczajeni są od piętnastu miesięcy do cudów tego nadzwyczajnego dziecięcia, postrzegli tą razą że talent jego nabył (ieżeli podobna) pod względem wykończenia tej delikatności taktu która zwyczajnie jest owocem wieku i długiego doświadczenia. Koncert wykonany przez niego, jest jednym z najpiękniejszych utworów sławnego *Hummla*. Ten wielki mistrz od kilku dni znajdujący się w Paryżu pierwszy zaszczycił młodego *Liszt* swoją pochwałą. Improwizacye pełne umiejętności i wdzięku wzniosły do najwyższego stopnia zapal publiczny.

— Stary żołnierz nazwiskiem *Trellet* 45 lat służby liczący, który jeszcze pod Roszbach walczył, odebrał od Delfina w darze 250 fr.

— Bracia *Aynard* z Lugdunu uzyskali patent swobody na zaprowadzenie maszyny parnej « bez kotła. » Maszyna ta, która bez porównania mniej miejsca zajmie i mniej materiału palnego wymaga, tę ma korzyść, iż przy niej żadne nie zagraża niebezpieczeństwo.

— Stan ogólny Duchowieństwa francuzkiego w dniu 1. Stycznia 1825 r. był następujący:

Arcybiskupów i Biskupów dyecezyalnych 75. — Wikaryuszów jeneralnych 287. — Kanoników 725. — Kanoników honorowych

1255 — Proboszczów 2828 — Desserwan-tów 22,225. — Wikaryuszów 5396. — Xiąży przy parafiach upoważnionych do kazania i słuchania spowiedzi 1850. — Xiąży Dyrektorów i Proffes. w Seminaryach 876. — Lecznictwo Xiąży w całym kraju 51,301. — Jest ich 35,473. — Niedostaie przeto 14,085. — Kleryków jest 4044. — Zakonnice 19,271.

— W tych dniach dała Xiążna *E. ranny* wieczór. Jakoż zebrano się na niego o północy, roziechano się zaś do domu z rana około godziny 3cięj. (*G. B.*)

— Pan *Biot* po ukończeniu działań astronomicznych w Fiumie, dokąd w tym celu był posłany, uda się najprzód do wysp Balearskich, a potem do Barcelony w której obserwacye swoje rozpocznie.

— Gazeta z Lauzanny donosi że Xiąże *de Caloello* który wciąż znajduje się w Lucernie, odebrał wiadomość że nowy monarcha Neapolitański postanowił zaciągnąć wojska szwajcarskie i że negocyacya w tym przedmiocie niemu powierzona będzie.

— Czytany w dzienniku wychodzącym w *Montpellier* list Pana *Sicard*, exintendenta wojskowego tej dywizyi, który donosi że skoro tylko kroki przeciw niemu przedsięwzięte dozwolą mu to uczynić, ogłosi pismo o dostawach zawartych dla wojska Hiszpańskiego, które zapowiedział 8 Lipca.

— Wojsko W. Brytanii pomnożonem zostało o 15,000 ludzi. Podług oświadczenia samegoż ministra wojny; całe wojsko tego mocarstwa wynosi 86,000 żołnierzy wszelkiej broni.

Następujący obraz da poznać potęgę wszystkich krajów europejskich tak pierwszego i drugiego rzędu.

Rossya (oprócz kozaków nieregularnych)	ludzi	600,000
Francya (podług ostatniej ustawy oznaczającej zaciąg roczny 60 tysięcy ludzi i 8 lat służby)		480,000
Austria		320,000
Prussy (podług zmniejszenia w z. r.)		240,000
Hiszpania (podług kadrów i bez królewskich ochotników)		180,000
Królestwo obojga Sycylii (także bez milicyi)		96,000
Niderlandy		90,000
Anglia		86,000
Portugalia		78,000
Sardynia		76,000
Szwecya		65,000
Bawarya		62,000
Dania		48,000

Wszystko co nie sięga powyższych liczb składa trzeci rząd państw europejskich, jako to: Wirtemberg, Hessa, Baden i t. d.

Widać z tego obrazu że cztery lądowe mocarstwa, właściwie składające *Święte Przymierze* mają rzeczywistę potęgę, nie licząc ich sprzymierzeńców drugiego rzędu, 1,640,000 ludzi.

Umieszczając w pierwszym rzędzie wojska przenoszące 100,000 głów, widać że wojsko angielskie, pomimo terażniejszego powiększenia, jest dopiero trzecim wojskiem drugiego rzędu. (*Et.*)

z Odesy 20 Lutego

— Z najświeższych wiadomości ze Stambułu z dnia 13. b. m. wykazuje się, iż uśmierzone w tych dniach rozruchy w stolicy, miały na celu sprowadzić za jednym zamachem ostatnią dla Sułtana katastrofę.

Cztery pułki Jańczarów zbuntowane, do których się znakomita liczba pospólstwa przyłączyła, uśmierzone zostały przez gorliwe usiłowania W. Wezyra i Aga-Baszys Buiukdery; około 30 osób śmiercią ukarano, wszyscy zaś podeyrzani odesłani zostali na flotę w kanale. Złożenie z urzędu Agi Jańczarów ma być skutkiem nadzwyczajnej surowości, którą w tej chwili okazał, a która powszechne wzbudziła szemranie. Przez nakazane powszechne uzbrojenie mieszkańców, spodziewano się na ten raz uspokoić wszelkie rozruchy, lecz środek takowy nie mały nabawia niespokojności Greków i innych chrześcian: niezapomnieli bowiem iak okropne bezprawia popełniali Turcy w podobnie nakazywanych powszechnych uzbrajaniach.

Od granic tureckich 7. Marca.

— Demetryusz *Ipsylanti*, w spokojnym od niejakiego czasu żyjący ustroniu, umarł w Argos w końcu miesiąca Grudnia.

— Według najnowszych doniesień z Morei, Xiążę Maurocordato, i Jenerał Odysseusz (pierwszy z Missolunghi, drugi z Aten) przybyli do Napoli di Romania, mając należeć do obrad nad nowym planem przyszłej wyprawy. Maurocordato zostanie i na dal Naczelnikiem w zachodniej Grecyi. Z największym zapałem popiera ją oblężenie twierdzy Patras tak od strony morza iakoteż i od strony lądu. Angielski okręt z Malty do Calamata d. 24. Stycznia przybył, z polecenia i na rachunek związku Greckiego w Londynie, przywiózł znakomitą liczbę bomb, których w oblężeniu Patrassu użyć mają. Przybył także razem i Officer artylleryi, który użyciem tych bomb ma kierować.

WIADOMOSCI LITERACKIE.

Stósunki handlowe Niemiec na początku roku 1825.

(z Hamb. Gaz. Kupieckiej.)

Stósunki handlowe Państw Niemieckich wykazane przed siedmiu miesiącami, we wszystkich swoich szczegółach na pewnych faktach oparte, dotąd w żadnym punkcie niestety, fałszywemi się nie okazały. Zwrócić po upłynieniu pewnego czasu powtórnie oczy na też stósunki, tém korzystniejszą rzeczą być może, gdy doświadczenie, gdy same późniéj zaszłe wypadki, lub służą na poparcie tego co się wtedy rzekło, lub coraz mocniéj przekonywają o tém «co robić wypada, celem uniknienia, ile być może, grożącego nam nieszczęścia.» Wznawiamy zatem pytanie, iakie są nasze stósunki handlowe z obcemi krajami?

Rossya coraz bardziéj utwierdza swój system wyłączenia. Środki przeciw przemycaniom przedsiębrane, co miesiąc surowszemi się stają. Dopuszczający się przemycań surowej podlegają karze. Postępowanie w tym względzie w Polsce jest to samo co i w Rossyi. Łatwo zatem wnieść iaki być może, w takim stanie rzeczy, pozbyt płodów niemieckich do krajów rzeczonych.

Królestwo Węgierskie dla wszystkich krajów niemieckich, nie należących do Austrii, iakby kraj nieznan, dla handlu zupełnie jest zamknięte.

Turcyja w ciągłych zaburzeniach, nie może być krajem, z którymby w pewne

stósunki handlowe wchodzić można było. Potężna Anglia i tu wszystko osidlić umiała; obudwom przyjaźna stronom, potrafi sobie przywłaszczyć wszelkie korzyści, iakie tylko z biegu wypadków prędzój lub późniéj dla handlu wypłyną.

W Neapolitańskim zakaz wprowadzania płócien niemieckich i innych płodów przemysłu, do których mieszkańcy od wielu wieków przyzwyczajeni byli, coraz mniéj przykrym się staje. Przełożenia kupców Neapolitańskich przeciw ograniczeniom handlu, żadnego względu niezyskały, gdyż rządy niemieckie albo żadnych w tym względzie kroków nie uczyniły, albo czyniąc je osobno, szczegółowo, celu swego dopiąć nie mogły. Toż samo zastosować można i do Piemontu.

Rząd Piemontki teraz, a przynajmniéj póki trwa nieszczęśliwy system odosobnienia Państw Niemieckich, bynajmniéj nie zdaje się mieć względu na związki handlowe ze Szwajcaryą i południowemi Niemcami, o które tak troskliwie starał się przed dwoma laty. W Królestwie Lombardzko-Weneckim od zaprowadzenia we Wrześniu 1824. r. rozporządzeń względem zagranicznych wyrobów, system zniszczenia najwyższego osiągnął punkt.

W Hiszpanii nie masz pocieszających widoków dla pozbycia fabrykatów niemieckich. Rok już od przywrócenia Monarchii upłynął, a ieszcze nie ustalono zaufania i kredytu, dwóch podstaw handlu; jest to dowód oczywisty, iak głęboko wkorzenione zło, i iak długiego potrzeba ieszcze czasu, nim się iakożkolwiek uprzętnie, a tym sposobem większą dla handlu otworzy pewność; lecz i wtedy gdy ten czas nadejdzie, nie dla Niemiec korzystny on będzie, lecz dla Francyi, bo tylko przez zapewnienie handlowych korzyści, będzie mogła Hiszpania wynagrodzić Francyi koszta na przywrócenie Monarchii złożone.

Portugalia, czy się pod opiekę Francyi, czy Anglii uda, na wszelki wypadek nie korzystnego dla Niemiec nie obiecuje.

Francya olbrzymim krokiem postępuje w wykonaniu swego systemu, a zamożność iéj wzrasta w zdumiewający progressy. Rząd francuzki przyjął za zasadę, i według niéj postępuje: że skoro zmuszony jest wielkich ofiar od poddanych żądać, musi im nawzajem nietylko odkrywać wszelkie źródła zarobku, lecz je nawet dla nich zabezpieczać. Zawarte w Monitorze z d. 3. Lutego r. b. rednie ceny płodów na targi niemieckie wystawionych, mogą być przedmiotem ważnej nader rozwagi. Gdy już od dawna wyszły zakazy, lub ustanowione zostały cła równające się zakazom, na wyroby niemieckie, następuje więc teraz koléj na płody surowe. Już cło ustanowiono na weinę. Płótno niemieckie, wraz z innymi artykułami, oczekuje ostatniego ciosu od podanego Izbow projektu prawa, zawartego w Monitorze z dnia 6. Stycznia r. b. Czego się Niemcy od Francyi spodziewać mają, przynajmniéj póty, póki obecnego systemu odosobnienia trzymać się będą, wyraźnie to oświadczyło francuzkie Ministeryum Posłowi iednego Państwa niemieckiego w wyrazach *il n'y a pas assez d'appas*, tak dalece, iż w tym względzie, żadnych nie potrzeba objaśnień.

W Szwajcaryi Konkordat, który od zjawienia się swego nosił w sobie zaród niezgody, a przeto niedostatecznym był i zgubnym, zginął już, tę wielką po sobie zo-

stawiając naukę: «że bez ściślej zgody i iedności, w iednychże zamiarach, nie dobrego ani trwałego osiągnąć nie można.»

W Królestwie Niderlandzkim nie tylko zaprowadzono najnieprzyjaźniejszy środek w celu oddalenia wyrobów naszych z targów krajowych, lecz nadto przez niesłychane cła przechodowe na zboże, mąkę i t. p. nałożone, wyłączono nas od ogólnego handlu, oddalono od morza: a tak odnowiła się zastarzała rana, która zachodnie i południowe Niemcy do smutnego przywidzie stanu, jeżeli wszystkie rządy wspólnie skutecznych nie przedsięwzięć środków.

Związki handlowe z Danią nic ważnego dla nas nie mają, wyiawszy może przyległe krajowi temu Państwa; lecz przy zaprowadzonej między nami wolności handlu, związki rzeczzone, bardzo ważnemi stałyby się mogły.

Nowa taryfa Szwedzka podobnież zawiodła oczekiwania nasze.

W Parlamencie Angielskim rozlegał się głos pięknych mów o wolności handlu, lecz żadnych z tąd skutków nie widać. Wszystko zostało iak dawniéj; zakazane są produkta nasze, których wolne lub przynajmniéj ułatwione wprowadzanie mogłoby nam wielkie zapewnić korzyści: iakie zaś dobrodzieystwa zapewnia nam na przyszłość duch systemu handlowego W. Brytanii, iasno to wykazane jest w Numerze Grudniowym r. 1824 Dziennika politechnicznego Dra Dinglera. *Jakże dla potomności trudną będzie do pięćdziesiąt lat, iż całe pokolenie dzisiejsze, od narodu, od rządu, którego bytu pierwszą podstawą jest i byt musi handel, ciągle oczekiwało ciągle się spodziewało tego, co z owym duchem handlu, z utrzymaniem bytu jest w największej i najzgubniejszej sprzeczności.*

Ten rzut oka na związki handlowe ze wszystkimi Państwami Europy, oczywiście dowodzi, że nietylko tak iak przed siedmiu miesiącami, w najsmutniejszym znajdujemy się położeniu, lecz że stan nasz od owego czasu stał się tém przykrejszy, tém nieznośniejszy.

Przystęp do innych części dawniejszego świata, albo zamknięty jest dla nas, albo przechodzi siły nasze, lub wreszcie nie należy do obrębu działań naszych. Ładunek pierwszego okrętu Pruskiego, który z Kantonu (z Chin) powrócił, dla nizkiej bardzo ceny za płody przywiezione podanej, przez samychże właścicieli zakupiony być musiał.

Stany Zjednoczone Ameryki północnej w wieku młodzieńczym bytu swego, już przedsięwzięły surowe środki, końcem zatamowania napływu płodów obcego przemysłu, i coraz bardziéj je zaostrzają. Corok zmniejsza się odbyt fabrykantów naszych z téj strony, lecz tém więcéj wychodzi nypotrzebniejszego towaru, który żadnej nie podlega konsumcyi, to jest pieniędzy. Przez pomnażające się bez granic używanie produktów obcego klimatu, osobliwie kawy, cukru i t. p. do tegośmy już przyszli, że pieniędzmi naszymi, Kapitałami które codziennie rolnictwu naszemu wydzieramy, naydzielniéj się do uprawy lasów Amerykańskich przykładamy, i wolny od podatków i innych krajowych ciężarów mieszkaniem północnej Ameryki, właściciel świeżo dobytój żywności, dostarcza Antyllom i południowej Ameryce zboża, mąki, i t. p. taniéj daleko od nas; a tam nawet, gdziebyśmy iakożkolwiek rzeczonych produktów dostawić mogli, znajdziemy ważną przeszkodę w nieprzyjaznym handlowi naszemu systemie, iaki jest n. p. w Królestwie Niderlandzkim. Amerykanin w zamian za swoje płody bierze cukier, kawę i inne towary osadnicze, które do portów naszych, wszystkich narodom otwartych, przywozi, odbierając w większej części gotowe pieniądze, które na uprawę kraju własnego obraca. Wypadek takowy winien zająć uwagę każdego Statysty, skutek iego trudny do wyrachowania, a mianowicie w chwili obecnój tém większą bacność zwracać powinien, gdy się z nim nowe, nader ważne łączy zdarzenie.